

263. 5.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden 27 December 1922.)

Tot dusver heeft steeds als regel gegolden, dat wanneer bij den aanvang van een nieuw dienstjaar de daarvoor geldende begroting nog niet tot stand was gekomen, niettemin kon worden voortgegaan met de reeds in uitvoering zijnde werken, wanneer de Staten-Generaal daaraan hunne goedkeuring hadden gegeven door het voteeren van gelden bij een vorige begrooting. Overeenkomstig dezen regel is ook dit jaar gehandeld; nieuwe werken, waarover de Staten-Generaal zich eerst nog moeten uitspreken, zijn niet ter hand genomen. De ondergeteekenden willen intusschen niet nalaten, hieraan toe te voegen, dat zij de vertraging in de indiening en behandeling van de laatste Bouwfonds-begrootingen ten zeerste betreuren; zij is begonnen bij de begrooting voor 1921, die in het najaar van 1920 werd opgemaakt en eerst in Mei 1922 wet is geworden.

Die lange behandelingsduur was voornamelijk het gevolg van de na het opmaken der aanvankelijke begrooting gebleken noodzakelijkheid, haar eindcijfer belangrijk te verminderen, waarvoor een langdurig overleg noodig was. En aangezien het groote moeilijkheden meebrengt een begrooting voor een volgend jaar op te maken, zolang niet vaststaat wat die voor een voorafgaand zal bevatten, moest de begrooting voor 1922 hiervan wel de nadeelige gevolgen ondervinden. De ondergeteekenden hopen echter, dat de Bouwfonds-begrooting voor het jaar 1923 weer op normale wijze in behandeling zal komen; zij heeft reeds eenigen tijd geleden hunne Departementen verlaten.

Departement van Binnenlandsche Zaken.

De gemeente Haarlem heeft indertijd gronden, gelegen aan den Kinderhuissingel, aan het Rijk te koop aangeboden voor de stichting van een nieuw Provinciaal Gouvernementsgebouw aldaar.

Hoewel de eerst ondergeteekende aanvankelijk geneigd was tot het sluiten van een voorloopig koopcontract over te gaan, is evenwel, ten gevolge van het ter zake uitgebracht ongunstig advies van de Bezuinigingsinspectie, zoodanig contract niet tot stand gekomen.

Vermits geen contract is gesloten, is de gemeente Haarlem volkomen vrij over het bewuste perceel te beschikken.

Art. 1. Bij den bouw van het nieuwe Provinciale Gouvernementsgebouw te Arnhem is, voor zoover dit mogelijk is, met eventueele behoefte in de naaste toekomst aan meerdere ruimte rekening gehouden.

Tijdens den bouw is nader de behoefte gebleken aan ruimte voor de inrichting van een passenburg.

Hieraan is tegemoet gekomen door een wijziging van de indeeling der lokaliteiten.

Voor zooveel betreft de vraag of in dit jaar aan het gebouw gewerkt is, luidt het antwoord bevestigend en wordt verwezen naar hetgeen hiervoren is opgemerkt aangaande de late indiening der begrooting. Inderdaad is ook hier, hangende het onderzoek naar mogelijke bezuiniging op de verdere afwerking, waarop in de Memorie van Toelichting is gedoeld, op de begrooting

voortgelopen en wel door het aangaan van overeenkomsten en de uitvoering van loopende contracten voor een bedrag van \pm f 150 000. Hiervan is een bedrag van \pm f 70 000 verwerkt. Bovendien is er een bedrag van \pm f 40 000 voor materialen buiten contract verwerkt. Hierbij is reeds zooveel mogelijk naar bezuiniging en vereenvoudiging in de afwerking gestreefd, ofschoon natuurlijk de opzet van het gebouw in acht genomen moest worden.

In verband met het bovenstaande wordt art. 1 verhoogd met f 200 000 en gebracht op f 204 250.

Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Art. 5. Het onderzoek, waarvan in de toelichting tot dit artikel (sub e) wordt gesproken, heeft plaats gehad en heeft tot de conclusie geleid, dat voor een bedrag van f 8000 geen voldoende verbetering van de twee dienstwoningen bij het pharmaceutisch laboratorium te Leiden kan worden verkregen. Er is slechts een klein stukje bouwterrein beschikbaar, dat noodzaakt tot een scheeve en daardoor vrij kostbare bebouwing.

De aanvankelijke raming van f 10 500 blijkt inderdaad niet voor vermindering vatbaar, waarom de post van f 8000 tot dit bedrag wordt verhoogd.

Art. 7. In verband met den huidige stand van de uitbreiding van het Natuurkundig laboratorium te Utrecht zal de aanschaffing van het instrumentarium zonder al te groot bezwaar nog wel tot een volgend dienstjaar kunnen worden uitgesteld. De tweede ondergeteekende neemt derhalve post b ad f 100 000 thans terug en zal hierop bij de Bouwfonds-begrooting voor 1923 nader terugkomen.

Aangezien vaststaat, dat dit jaar met de uitbreiding van de psychiatrische kliniek geen aanvang meer zal kunnen worden gemaakt, schrapte hij ook post c ad f 150 000.

Zooals in de Memorie van Toelichting is medegedeeld, is onderzocht of de hoogleeraar-directeur van het Cantonspark in een reeds te Baarn bestaand pand zijn intrek zou kunnen nemen. Het resultaat was negatief, omdat in de nabijheid van den tuin geen woonhuizen te huur waren en voor de te koop gestelde panden een zoo hooge prijs gevraagd werd, dat de kosten, vermeerderd met die van de dan nog noodig blijvende stichting van de eigenlijke onderwijs-localiteiten in den tuin, hooger zouden komen dan bij uitvoering van het voorgestelde vereenvoudigde bouwplan zou worden vereischt. Bovendien zou een dergelijke oplossing minder practisch zijn. Dit onderzoek is echter reeds eenigen tijd geleden ingesteld; de tweede ondergeteekende neemt gaarne nota van de mededeeling in het Voorloopig Verslag, dat te Baarn vele huizen te huur zijn; het zou kunnen zijn, dat de toestand inmiddels gunstiger is geworden, en dat thans huur van een geschikt pand *wel* mogelijk zal zijn. Hij zal dit opnieuw laten onderzoeken, maar meent, den voorgestelden post van f 56 000 inmiddels te moeten blijven handhaven, omdat hij een verder uitstel van de voorziening tegenover de milde schenkers van het park niet wel verantwoord zou kunnen achten. Hij geeft de toezegging, dat de gelden slechts dan gebruikt zullen worden, wanneer een goedkoopere oplossing onuitvoerbaar zal blijken.

Het artikel ondergaat in totaal een vermindering van f 250 000.

Art. 9. De mededeeling in het Voorloopig Verslag, dat in wetenschappelijke kringen te Groningen de noodzakelijkheid van den bouw van een nieuw laboratorium voor organische scheikunde niet zou worden ingezien, verbaast den tweeden ondergeteekende. Het is hem niet mogelijk na te gaan, welke kringen men hier op het oog kan hebben; zowel Curatoren als de betrokken hoogleeraren hebben bij voortdurende onafwijsbare urgentie van deze voorziening in het licht gesteld. Tot dusver zijn te Groningen de organische en anorganische scheikunde nog onder één dak vereenigd; het gebouw is geheel ontoereikend, om aan de eischen van het onderwijs te kunnen voldoen; de groote vermeerdering van het aantal studenten

dwong reeds tot het bouwen van twee houten noodbarakken, die echter uiteraard geen definitieve voorziening hebben gebracht. Aan de stichting van een tweede laboratorium, dat uitsluitend voor de organische chemie bestemd zal zijn, terwijl het bestaande dan de anorganische chemie zal bevatten, zal niet zijn te ontkomen. Intusschen staat op dit oogenblik nog niet vast, in hoeverre op de oorspronkelijke plannen voor dit nieuwe gebouw, die den tweeden ondergeteekende te omvangrijk en daardoor te kostbaar zijn voorgekomen, zal kunnen worden bezuinigd; een nieuw, zeer vereenvoudigd ontwerp is in voorbereiding, maar zal dit jaar niet meer in uitvoering kunnen komen. Daarom neemt de tweede ondergeteekende den post van f 200 000 terug, met de bedoeling, bij de Bouwfonds-begrooting voor 1923 hierop nader terug te komen.

Art. 11. De bouw van het laboratorium voor analytische scheikunde te Delft heeft voornamelijk in de jaren 1918—1921 plaats gehad. De materiaalprijzen en arbeidsloonen van deze periode staan in een heel wat ongunstiger verhouding tot die van de vroegere „normale” tijden, dan het Voorloopig Verslag aangeeft. Zelfs voor den allerlaatsten tijd geldt nog een vermenigvuldigingscijfer van plm. 2 en voor de jaren 1918—1921 mag veilig het cijfer 3 of $3\frac{1}{2}$ worden aangenomen, waarmee de stijging van kosten van dit bouwwerk dan ook ongeveer overeenstemt.

Art. 13. De kosten van stichting der Rijks hogere burgerschool te Purmerend werden op het oogenblik, dat de Memorie van Toelichting tot deze begrooting werd geschreven, geraamd op f 510 000. De sindsdien voortgegangene prijsdaling maakte, dat later deze som reeds op 478 000 kon worden gesteld, op zich zelf ongetwijfeld nog een aanzienlijk bedrag, maar naar verhouding van den omvang van het te stichten gebouw en de eischen, waaraan dit zal moeten voldoen, niet te hoog. Het wordt een 10-klassige school met een inhoud van ongeveer 16 000 M³. Een ongunstige omstandigheid is, dat de bodemgesteldheid een kostbare fundeering noodig maakt. In verband met de nog verder voortgaande prijsdaling is te wachten, dat de werkelijke kosten ook beneden de nieuwe raming zullen blijven; het eerste gedeelte van den bouw, waarvoor inmiddels een aanbesteding is uitgeschreven, zal althans binnen de begrooting gegund kunnen worden.

De zes posten voor den bouw van Rijks hogere burgerscholen, welke op deze begrooting zijn uitgetrokken, betreffen allen stichtingen, welke reeds bij begrootingen voor vorige dienstjaren zijn goedgekeurd. De scholen functionneeren reeds gedurende meer of minder langen tijd, sommige ervan reeds eenige jaren, in hulplocaliteiten, welke door de betrokken gemeentebesturen, in afwachting van de totstandbrenging der definitieve gebouwen, zijn beschikbaar gesteld. Het Rijk vervult met die totstandbrenging niet anders dan een in het verleden tegenover de gemeentebesturen contractueel aanvaarde verplichting. Dat daarbij groote voortvarendheid is betracht, mag de tweede ondergeteekende niet toegeven; hij moet integendeel tot zijn leedwezen erkennen, dat tengevolge van allerlei omstandigheden de bouw van de meeste dezer scholen in een heel wat langzamer tempo gaat, dan de gemeentebesturen hebben mogen verwachten. Allermint mag gezegd worden, dat in dit opzicht de Rijksscholen in gunstiger positie verkeerden dan de bijzondere middelbare scholen.

Art. 21. Het komt den tweeden ondergeteekende voor, dat tusschen de vermindering van de subsidies aan openbare leeszaalen en bibliotheken en de noodzakelijkheid van verbouwing van de localiteiten, waarin de Koninklijke Bibliotheek gevestigd is, nauwelijks eenig verband kan worden gelegd en dat op grond van het eerste het laatste bezwaarlijk achterwege zal kunnen blijven. Wil men een vergelijking, dan zouden naast die subsidies de jaarlijksche exploitatiekosten van de Koninklijke Bibliotheek gesteld moeten worden en dan zou blijken, dat ook deze sinds 1921 een teruggang vertoonen en wel van

f 3780. Mocht verdere bezuiniging nog mogelijk zijn, dan zal de tweede ondergeteekende niet nalaten, daartoe over te gaan. Wat de noodzakelijkheid van de verbouwing betreft, worde thans volstaan met een verwijzing naar hetgeen dienaangaande in de Memorie van Toelichting is medegedeeld. Voor den goeden gang van den dienst kan deze voorziening niet achterwege blijven.

Art. 25. De opmerking in het Voorloopig Verslag, dat men de collectie-DRUCKER thans goed ondergebracht achtte, berust blijkbaar op een misverstand; het gaat hier niet over de kunstwerken, die indertijd aan het Rijk zijn geschonken, maar over een zeer omvangrijke collectie schilderijen, aquarellen, teekeningen, meubelen, gobelins, tapijten en porcelein, die *sindsdien* aan het Rijk in bruikleen zijn gegeven en in het Rijksmuseum voorloopig zijn opgeborgen. Omtrent hare opstelling werd tot dusver nog geen regeling getroffen. De nieuw opgetreden Hoofd-directeur heeft daaromtrent voorstellen gedaan, welke de instemming van den heer en mevrouw DRUCKER hebben verworven, ten blijke waarvan zij onlangs dan ook een aantal precieuse Louis XVI stoelen aan het Rijksmuseum hebben geschonken. De uitvoering van de plannen vereischt eenige inwendige voorzieningen in het Rijksmuseumgebouw tot een gezamenlijk bedrag van f 10 000. Het komt den tweeden ondergeteekende voor, dat deze uitgave tegenover de reeds zoo herhaaldelijk door den heer en mevrouw DRUCKER betoonde edelmoedigheid ten volle gerechtvaardigd is en zelfs in dezen tijd van versobering bezwaarlijk achterwege kan blijven.

De artikelen *2ter, quater, quinquies, sexies en septies* en *25 bis, ter, quater, quinquies* en *sexies* zijn noodig geworden door de in werking treding van de nieuwe Pensioenwet.

In totaal ondergaat deze begrooting tengevolge van de thans aangebrachte wijzigingen een vermindering van f 240 825.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

CH. RUYS DE BEERENBROUCK.

*De Minister van Onderwijs,
Kunsten en Wetenschappen,*

J. TH. DE VISSER.

263. 6.

NOTA VAN WIJZIGINGEN.

(Ingezonden 27 December 1922.)

Artikel 1.

De begrooting van uitgaven van het Bouwfonds voor de Departementen van Binnenlandsche Zaken en van Onderwijs Kunsten en Wetenschappen voor het dienstjaar 1922 wordt in plaats van op f 6 488 899, vastgesteld op f 6 248 074.

Ingevoegd worden:

Artikel 2ter. Uitkeering aan het algemeen burgerlijk pensioen-fonds tot het bedrag der pensioenen, verleend aan ambtenaren, die *in dienst waren op het tijdstip der inwerkingtreding* van de Pensioenwet 1922 (art. 157 der Pensioenwet 1922) *Memorie.*

Artikel 2quater. Uitkeering aan het algemeen burgerlijk pensioen-fonds ten bedrage van 10 pct. van de pensioens-grondslagen der ambtenaren die *na de inwerkingtreding* van